

מראי מקומות- חולין כ"ה

דהשרץ הי' בחיצון, וכלי פנימי טמא, מ"מ מה שהוא בתוכו מציל בפני הטומאה, משום הדין תוך תוכו, ואיך זה מתאים עם דברי רש"י כאן. וע"ש בשחיטת חולין שהאריך לבאר דאף דאין שייך כאן הכלל דדבר שמקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה, כיון דכאן הוי גזה"כ דתוך תוכו, וע"י שהפנימי הוא חלוק מהחיצון, ממילא נחשב תוך תוכו, אולם אם ע"י החיצון נטמא הפנימי, ועיילא בי' טומאה, א"כ אמרי' דהכלי פנימי הוא נחשב כחיצון, ואינו יכול לחלק רשות לעצמו כלפי הטומאה, וממילא בכה"ג יהי' טמא מה שבפנימי. וע"ש מש"כ לבאר החילוק בין הא דכאן להא דהיכא דהשרץ הוא בפנימי, דאף אם מטמא ע"י הכלי פנימי, מ"מ אין האוכלין שבחיצון נחשבים שהם במקום א' עם הטומאה, ע"ש לביאורו. וכל זה לש"י רש"י בסוגיין, אולם ע' ברשב"א ועוד, דכ' להק' דלמה לי מיעוטא, הא תיפוק לי' דאף כלי שטף אינו מקבל טומאה מאויר הכלי חרס, וא"כ מפסיק בפני הטומאה. ות' דאי לאו מיעוטא דקרא, ה"א דסכ"ס הרי מה שבתוך תוכו של הכלי ג"כ בתוך הכלי הוא, וא"כ י"ל דשפיר מקבל טומאה, כיון שהוא בתוך כלי חרס, ולזה בא הכתוב לומר דז"א, אלא דאי"ז נחשב תוך, כיון שהוא תוך תוך.

(ד) גולמי כלי מתכות טהורין- ע' בקובץ ענינים דחקר בדין זה, מה דגולמי כלי מתכות טהורין, האם זה משום דאין בהם שם כלי בכלל, או דלמא דשפיר יש להם שם כלי לענין דינים אחרים, ולמשל לענין מי חטאת דבעינן כלי, או דמים בכלי נחשבין שאובין לפסול מקוה, בזה אולי אפי' אם הוי גולמי כלי מתכות הווי להו שם כלי לענין זה. וכמו שמצינו בשבת (ט.) דכלי גללים, אבנים, וכו', שאינם מקבלים טומאה, אולם כלים הם לענין מים שאובין וכדו', וא"כ אולי ה"ה כאן וביאר גדר הדבר, דאולי מה שהקפיד התורה על כלי (לאפוקי גולמי כלים) לענין קבלת טומאה, היינו משום דגדר דכלי שצריך לקבלת טומאה הוא כלי תשמיש, אבל אם

(א) **וחד לג"ש- כ' תוס' דג"ש** מופנית היא, דהול"ל וכל אשר יפול מהם כל אשר בו. אולם ע' ברשב"א דהק' דלכאו' אי"ז ג"ש מופנה, ות' דבאמת אינה ג"ש הוא, אלא גילויי מילתא בעלמא, דכיון דהכא והכא כתי' תוך לטמא, א"כ אם תוך לטמא אע"ג דלא נגע, ע"כ כן לענין ליטמא, דנטמא מתוכו, אע"ג דלא נגע.

(ב) **תוכו ולא תוך תוכו, ואפי' כלי שטף מציל-** פרש"י, דלא מיבעיא אם הוי הפנימי כלי חרס, ואינו מיטמא מגבו, וא"כ אינו נטמא מחמת החיצון, וממילא חוצץ בפני הטומאה, אלא אפי' כלי שטף, דבעלמא מיטמא מגבו, וא"כ י"ל שלא יהי' יכול לחוץ בפני הטומאה, גם כלי שטף חוצץ, שהרי גם הוא לא נטמא, דאם משום שנגע בחיצון, החיצון ראשון הוא, ואין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה, ואי משום דקאי באויר כלי חרס, הא רק אוכלין ומשקין מקבלין טומאה מאויר כלי חרס, ולא כלים. והעיר הרש"ש דדברי רש"י אינם מדוייקים, דבאמת תרוייהו חד טעמא הוא, מה שאינו נטמא מחמת נגיעת הכלי, ומה שאינו נטמא מחמת אויר הכלי, כולהו משום דאינו מקבל טומאה אלא מאב הטומאה, וצ"ע.

(ג) **ואפי' כלי שטף מציל- פרש"י,** דכיון דאינו נטמא, יכול הוא לחוץ ולהציל על מה שבתוכו. וע"ע בשטמ"ק בזבחים (ג.), אות י"ז), דהק' דהא קי"ל דכל דבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה, ות' דכיון דגלי קרא דאין כלי מקבל טומאה מאויר כלי חרס, ממילא יכול לחוץ. וגם מבואר מדבריו כפרש"י, דאם הי' הכלי שטף מקבל טומאה, אז שפיר הי' מה שבתוכו טמא, ולא היינו אמרי' הדין דתוך תוכו אינו טמא. וע' בתוס' שהביא שהדין הוא דאם יש שרץ בכלי פנימי, דהאוכלין שהם בחיצון אינם טמאים, וזהו אע"ג דהפנימי טמא, ומבואר דתוך תוכו מציל אפי' בכלי טמא. וע' בשחיטת חולין שהביא מש"כ בחי' הגר"ח על הרמב"ם (כלים י"ד, בסו"ד) דגם להיפוך, היכא

קטנה, ונוח לאבד, וא"כ על הצד דלא השלים לגמרי חיובו, צריך להוסיף קצת הכרע. ועוד אי' פי' דצריך להוסיף קלבון משום דכיון דאיכא אינשי דנותנים שקל שלם ורוצים לקבל מהשלחני חצי שקל, א"כ צריכים להוסיף קצת בשביל הפירוט. וע"ש שביאר איך זה תלוי במה שפרש"י המשניות אליבא דר"מ.

(ח) **בקלבון- ע' במנחת חינוך** (ק"ה, ה'), דנקט דדין קלבון הוא דין דרבנן, וע"ע בירושלמי שקלים (ד:), וכפי פי' התקלין חדתין שם, הרי הוא מח' תנאים, דלר"מ דס"ל דקלבון הוא משום הכרע, דהיינו כדי להשלים השיעור חצי שקל, הוי הקלבון מדאורייתא, משא"כ לרבנן שהוא משום שכר חילוף, אי"ז אלא מדרבנן.

(ט) **וכשחייבין במעשר בהמה- פרש"י**, כגון אם לא חלקו מעולם, ואז פטורין לגמרי מקלבון, לפי שכששניהם שוקלים בין שניהם שקל שלם, הרי ממון אביהם בחזקתו עומד, ואב השוקל בעד בניו אינו חייב להוסיף קלבון. והק' **בקובץ ענינים**, איך מצב זה שונה משאר שותפות. וביאר ע"פ הא דכ' רש"י על התורה (ויקרא א', ב'), דתרומת הלשכה היינו קרבן ציבור, ואינו כסתם שותפות. וביאר ר' אלחנן, דממון ציבור אינו בעלות פרטיות כמו שותפים, אלא בעלות מחדש של כלל הציבור, וזה מקרי קרבן ציבור. וא"כ מובן דתפוסת הבית לא דמי לשותפים, דאיך לכ"א בעלות פרטית על חלק הנכסים, אלא ממון ציבור הבנים הוא, ולכן פטור מן הקלבון.

(י) **המתמד ונתן מים במדה ומצא כדי מדתו פטור- הק' תוס', מ"ט דרבנן דפטרי**, הרי יש בה טעם יין, ובכל התורה כולה אזלי בתר טעם, ומ"ש הכא. ותי' דלא חשיב טעם גמור כבשאר איסורין, דהכא לא הוי אלא קיוהא בעלמא. וביאר החזון איש (יו"ד רי"ד, לסוגיין), דבשאר איסורין אין הטעם נשחת, אלא שהוא נתערב, משא"כ ביין, דעיקר טעמו הוא כשהוא בעין, אבל כשהוא נתערב מאבד טעמו. וע"ע בריטב"א בב"ב (צז.), שכ' ג' תירוצים לזה, א) דמיירי בדמאי, ולא החמירו בתערובת, ב) הוי נתן טעם לפגם,

אינו כלי תשמיש, אף אם שפיר יש עליו שם כלי, מ"מ אינו כלי לענין קבלת טומאה, וע"ש שהאריך בזה.

(ה) **גולמי כלי מתכות טהורין, פשוטיהן טמאין- פרש"י**, דמה שפשוטי כלי מתכות טמאין, היינו משום דלא איתקיש לשק, וממילא אין מקום לחלק בין אם יש להם בית קיבול או לא. אולם ע' ברמב"ם (כלים א', ט'), שכ' דדבר זה נלמד מקרא דכל אשר יבוא באש, בין מקבל בין פשוט. וע' בתפארת ישראל (כלים פרק י"א, בועז א') דכ' ליישב דס"ל להרמב"ם דאי לאו קרא, היינו אומרים ק"ו מכלי עץ, דאם גולמיהן טמאין, ומ"מ פשוטיהן טהורין, ק"ו כלי מתכות, דגוגלמיהן טהורין, שיהי' פשוטיהן טהורין. וכע"ז ביאר במחנה שלימה (ע"ש שהק' על התפא"י), אלא דכ' דהוי בגדר מה מצינו, דאם מצינו בשאר כלים דהתורה הקפיד שיהי' בהו בית קיבול, ה"ה בכלי מתכות דמסתבר לומר כן, קמ"ל קרא.

(ו) **כלי עצם ככלי מתכות דמו- כ' הרמב"ן דאי"ז** לכל דינים, שהרי כלי עצם פשוטיהן טהורין כמו כלי עץ, וכ' דמשנה היא, וגם שמעתתין מוכחא הכי, דהא למדין דין כלי עצם מכל מעשה עזים, ואיתקוש לכלי עץ, ולכן פשוטיהן נמי טהורין. אולם הביא מרש"י בשבת (פא.) דכ' דפשוטי כלי עצם טמאין, וכ' דזה נלמד מסוגיין, וכ' הרמב"ן דזה אינה.

(ז) **האחין השותפין כשחייבין בקלבון- פרש"י**, כשמביאין שקליהן מביאין שתי קלבונות. והק' התוס' יו"ט, למה נקט רש"י (והרע"ב) כשי' ר"מ בהמשנה בשקלים שם, הא שי' ת"ק הוא דנותנים רק קלבון א' בשביל שניהם. וע"ע במשנת אליהו (שקלים ד:): דהאריך בביאור שי' רש"י, והק' דכ' רש"י בבכורות ובביצה דמה דאמרי' דכשהם חייבין במעשר בהמה פטורין מקלבון, היינו דאי"צ להביא הקלבון הב', אבל שפיר מביאין קלבון א'. אבל רש"י כאן כ' דפטורין לגמרי מהבאת קלבון. וע"ע שם שהביא שיש ב' פירושים בהא דצריך להביא קלבון. דרש"י בכמה מקומות (וכאן בתוכם) פי' דהיינו משום הכרע, דהיינו משום דחצי שקל הוא חתיכה

קיץ תשפ"ו

שהוא מותר, ג) דשמרים וחרצנים כי האי
גוונא יצאו מתורת פרי לגמרי, ולא חייל
עליהו שם טבל.